

19. 9. 2025

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Vyšetřovací zásada v řízení o výživném

Článek analyzuje nálezy Ústavního soudu z roku 2025 (IV. ÚS 2492/24 ze dne 16. 4. 2025 a II. ÚS 798/25-2 ze dne 22. 7. 2025), které se zabývají uplatněním vyšetřovací zásady v řízení o výživném. První nález zdůrazňuje povinnost posuzovat skutečné i potenciální příjmy povinného, včetně příjmů souvisejících s účastí v obchodních společnostech; druhý nález akcentuje zákaz překvapivých rozhodnutí a nutnost předvídatelnosti řízení i v těch řízeních, v nichž se uplatní vyšetřovací zásada. Oba nálezy společně zpřesňují standard dokazování a nároky na přezkoumatelnost odůvodnění rozhodnutí.

Řízení ve věcech výživy nezletilého dítěte je jedním z řízení ve věcech péče soudu o nezletilé podle § 466 a násl. zákona č. [292/2013 Sb.](#), o zvláštních řízeních soudních (dále jen „ZŘS“). ZŘS upravuje tzv. nesporná řízení, která se řídí jinými principy než řízení sporná.

Předmětem nesporných řízení je úprava poměrů účastníků, kteří nemají postavení proti sobě stojících stran (třebaže mohou mít rozdílné zájmy). Z tohoto důvodu se na nesporná řízení aplikuje odlišná úprava účastenství, kdy účastenství všech účastníků (mimo navrhovatele) závisí na jejich účasti v hmotněprávním vztahu, o který se v řízení jedná. Rozhodnutí soudů vydávaná v nesporných řízeních mají zpravidla konstitutivní charakter, a z hlediska hmotného práva tak představují právní skutečnost. V těchto řízeních se uplatní zvýšená ingerence státu, která se projevuje např. v uplatnění zásady oficiality a zásady vyšetřovací.^[1]

Podle vyšetřovací zásady je zjištění veškerých skutečností podstatných pro rozhodnutí ve věci samé povinností soudu, který tyto skutečnosti zjišťuje z úřední povinnosti, a to bez ohledu na procesní aktivitu účastníků (§ 20 odst. 1 a § 21 ZŘS). V případě, že účastníci neunesou břemeno tvrzení a břemeno důkazní, tak soud může tento nedostatek překlenout vlastní prokazovací činností, na rozdíl od sporného řízení, kde nesplnění těchto povinností bude zpravidla mít za následek neúspěch v řízení.^[2]

V posledních pěti měsících vydal Ústavní soud dva nálezy, které se věnovaly vyšetřovací zásadě v kontextu řízení ve věcech výživy nezletilého dítěte. Každý z nálezů se vyšetřovací zásadě věnoval v odlišném kontextu, nicméně oba lze považovat za významné pro rodinně právní praxi.

K rozsahu povinnosti soudu zjistit příjmy rodiče při stanovení výživného

V nálezu Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 2942/25 ze dne 16. 4. 2025 se Ústavní soud zabýval řízením, v němž otec usiloval o svěření nezletilého syna do rovnoměrné střídavé péče. Matka v rámci řízení navrhla zvýšení vyživovací povinnosti k dítěti, která byla otci do té doby stanovena ve výši 7.500 Kč měsíčně. Matka uváděla, že otec je významně podnikatelsky aktivní v oblasti fotovoltaiky. V řízení mimo jiné uváděla, že soud by měl při určení výživného zohlednit nejen skutečné příjmy otce, ale rovněž jeho podíl na hospodářském výsledku jím ovládaných obchodních společností. Dále poukazovala na benefity, které otec díky účasti v obchodních společnostech má (např. drahá služební auta), jakož i na hodnotu otcova movitého a nemovitého majetku (vlastnictví několika bytových jednotek) a vysokou životní úroveň (exotické dovolené).

Obvodní soud pro Prahu 5 stanovil výživné otce k nezletilému dítěti ve výši 10.000 Kč, přičemž mj. uvedl, že změny v majetkových poměrech je třeba posuzovat v kontextu předchozí úpravy výživného,

a že otec stále podniká ve stejném oboru a jeho majetek je totožný, jako v době původní úpravy výživného. K odvolání matky Městský soud v Praze výrok soudu prvního stupně o výši vyživovací povinnosti otce potvrdil. Dle odůvodnění soud zjistil příjmy otce z listin předložených Českou správou sociálního zabezpečení ve výši 150.000 Kč měsíčně. K dalším skutečnostem tvrzeným matkou – pohybům vysokých částek na účtech otce, ziskovostí jeho společností – soud nepřihlížel.

Ústavní soud konstatoval, že obecné soudy v odůvodnění napadených rozsudků srozumitelně nevysvětlily způsob výpočtu konkrétní výše vyživovací povinnosti otce. Upozornil na skutečnost, že Obvodní soud sice v odůvodnění shrnul údaje z účetních závěrek relevantních obchodních společností, při hodnocení částek však postupoval chybně, když ve většině údajů nezohlednil, že se částky v účetních závěrkách vykazují v celých tisících Kč. Z důvodu tohoto pochybení tak soud pracoval s částkami v tisících Kč, ačkoliv se mělo jednat o částky v milionech Kč.

Další pochybení Ústavní soud shledal v tom, že obecné soudy nečinily žádné konkrétní závěry o stavu obchodních společností nebo jejich majetkové struktuře, přestože ze skutkového stavu vyplývalo, že v některých společnostech byl otec jediným společníkem, v jiných vlastnil 50% podíl, případně byly dotčené společnosti různě propojené. Soudy se pak bez dalšího spokojily s tvrzením otce, že zisk mezi společníky není v dotčených společnostech přerozdělován, a dále nezjišťovaly jeho potenciální výnos z těchto společností.

Ústavní soud proto shledal odůvodnění stanovené výše výživného vnitřně rozporným a nepřezkoumatelným. Připomněl, že obecné soudy jsou v souladu s vyšetřovací zásadou povinny aktivně zjišťovat nejen skutečný, ale i potenciální příjem povinného rodiče, včetně výhod, které plynou z jeho účasti a vlivu v obchodních společnostech. Rozhodně tak není možné spokojit se s tvrzením otce, že v dotčených společnostech není rozdělován zisk, aniž by soud sám majetkové poměry zjišťoval.

K předvídatelnosti rozhodování v řízení, kde se uplatní vyšetřovací zásada

Nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 798/25 ze dne 22. 7. 2025 se týkal otázky předvídatelnosti rozhodování soudu v řízení o zvýšení výživného pro dvě nezletilé děti. Rodiče měli od roku 2019 výživné stanovené dohodou, přičemž v roce 2022 matka navrhla zvýšení výživného pro obě děti. Zvýšení výživného navrhovala zpětně od relevantní změny poměrů dětí podle uvážení soudu; konkrétní datum nenavrhla. Soud prvního stupně zjistil, že otec dosahoval nadstandardních příjmů a uložil otci povinnost platit výživné pro nezletilého A. a pro nezletilou N. zpětně od září 2022. Výše výživného byla pro nezletilého A. stanovena v částce 50.000 Kč měsíčně, pro nezletilou N. pak v částce 40.000 Kč, a zároveň 10.000 Kč měsíčně na tvorbu úspor pro nezletilou N. Otec rozsudek okresního soudu napadl odvoláním z důvodu nepřiměřenosti výše výživného a výše nedoplatku.

Krajský soud v Brně rozsudek prvního stupně změnil a výživné stanovil zpětně už od 1. 1. 2020. Výše výživného byla nově pro nezletilého A. stanovena pro období od 1. 1. 2020 do 31. 8. 2022 ve výši 40.000 Kč a od 1. 9. 2022 ve výši 55.000 Kč měsíčně. Pro nezletilou N. byla výše výživného stanovena pro období od 1. 1. 2020 do 31. 8. 2022 ve výši 35.000 Kč a od 1. 9. 2022 pak ve výši 55.000 Kč měsíčně.

Otec rozsudek odvolacího soudu napadl ústavní stížností. Argumentoval, že zpětné vyměření až ke dni 1. 1. 2020 nenavrhovala ani matka jako vedlejší účastnice, ani kolizní opatrovník. Rozhodnutí odvolacího soudu z tohoto důvodu považoval za překvapivé.

Ústavní soud stížnosti vyhověl a rozsudek odvolacího soudu zrušil pro porušení práva na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Za důvodnou považoval právě námitku tzv. překvapivosti napadeného rozsudku. Jak vyplývá z judikatury Ústavního soudu, o překvapivé

rozhodnutí se jedná tehdy, pokud účastníci řízení nedostanou příležitost vyjádřit se k odlišnému hodnocení důkazů[3] nebo k odlišnému právnímu hodnocení[4].

Ústavní soud konstatoval, že ačkoliv se v řízení ve věcech péče soudu o nezletilé aplikuje vyšetřovací zásada, v jejímž rámci soud není vázán návrhy účastníků, tato zásada nemá jakýkoliv vliv na nutnost dodržování zásady předvídatelnosti rozhodování. Soud tedy s ohledem na specifický charakter tohoto řízení může přisoudit více či něco jiného, než navrhovali účastníci, nesmí však rozhodnout překvapivě. Za tím účelem je povinen svůj zamýšlený postup transparentně sdělit účastníkům, aby na něj mohli adekvátně reagovat.

Závěr

Ačkoliv se oba nálezy Ústavního soudu rozebrané v tomto článku týkají aplikace vyšetřovací zásady v řízení ve věcech výživy nezletilého dítěte, každý z nálezů se vyšetřovací zásadě věnuje z jiného úhlu pohledu. V nálezu vydaném pod sp. zn. IV ÚS 2492/24 Ústavní soud akcentoval povinnost podrobně zjišťovat příjmy povinného rodiče, a to i příjmy potenciální, vyplývající z vlastnické struktury obchodních společností, jakož i z jejich ekonomické situace. Ústavní soud příjmy rodiče relevantní pro určení výživného vnímá široce (relevantní je nejen skutečný, ale i potenciální příjem). Pokud má tedy v praxi rodič domáhající se zvýšení výživného informace o tom, že potenciální příjem druhého rodiče je vyšší, než tvrdí, může po soudu požadovat důsledné prověření příjmů s odkazem právě na tento náleží.

V nálezu vydaném pod sp. zn. II. ÚS 798/25 Ústavní soud kladl důraz na zákaz vydávání překvapivých rozhodnutí, který se uplatní i v řízeních ve věcech péče soudu o nezletilé, které je ovládáno vyšetřovací zásadou. I v řízeních ovládaných vyšetřovací zásadou je možné, že vydané rozhodnutí bude překvapivé, a pak se účastníci mohou proti takovému rozhodnutí bránit. Předpokladem pro úspěšné napadení rozhodnutí pro jeho překvapivost pak není skutečnost, že soud rozhodl jinak, než jak účastníci navrhovali, ale skutečnost, že takové rozhodnutí nebylo předvídatelné a že se k němu strany nemohly odpovídajícím způsobem vyjádřit.

Výše uvedené nálezy lze v kontextu řízení ve věcech péče soudu o nezletilé vnímat jako další zpřesnění nároků na dokazování, jakož i nároků na přezkoumatelnost odůvodnění rozsudků.

Mgr. Bc. Andrea Štástková,
advokátní koncipientka

BŘÍZA & TRUBAČ
ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ — ATTORNEYS AT LAW

Bříza & Trubač, s.r.o., advokátní kancelář

Palladium Praha
Na Poříčí 1079/3a
110 00 Praha 1

Tel.: +420 777 601 114
e-mail: info@brizatrubac.cz

[1] LEVÝ, Jiří. § 1 [Úvodní ustanovení]. In: SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslav a kol. Zákon o zvláštních řízeních soudních. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 2, marg. č. 4.

[2] SVOBODA, Karel. § 20 [Průběh řízení]. In: SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslav a kol. Zákon o zvláštních řízeních soudních. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 37.

[3] Ústavní soud odkazuje na nález sp. zn. III. ÚS 1980/13 ze dne 9. 1. 2014.

[4] Ústavní soud odkazuje na nález sp. zn. I. ÚS 777/07 ze dne 31. 7. 2008.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)
- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)
- [AI omnibus](#)
- [Když model počítá správně, ale závěr je zavádějící: limity AI při oceňování podniků](#)
- [Vyčlenění rodinných nemovitostí \(i v podobě podílu v bytovém družstvu\) do svěřenského fondu](#)
- [Sport versus EU - aktuální sportovní kauzy rozhodované Soudním dvorem EU](#)